

מחוון - חוברת העבודה בגאוגרפיה לכיתה ו'

פרק 1: ישראל במפת העולם והמזרח התיכון: גבולות, אזור ו«תבחין»

1 השלימו את כיווני הרוח.

- א. השמש זורחת במזרח ושוקעת במערב.
- ב. במפה, הצפון נמצא בדרך כלל בראש הדף.
- ג. הכיוון שבין צפון למזרח נקרא צפון-מזרח.
- ד. הכיוון שבין דרום למערב נקרא דרום-מערב.

2 התאימו בין המושג להסבר.

טור א	טור ב
1. גבול טבעי	4 המאפיין שלפיו מחלקים לאזורים
2. גבול פוליטי	3 שטח עם מאפיין משותף
3. אזור	5 היחס בין המרחק במפה למרחק במציאות
4. תבחין	2 קו שנקבע בין מדינות
5. קנה מידה	1 גבול לאורך נהר, ים או הרים

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. ירדן גובלת בישראל במזרח.	☒	☐	
ב. הים התיכון נמצא ממזרח לישראל.	☐	☒	הים התיכון נמצא ממערב לישראל.
ג. גבול פוליטי תמיד עובר לאורך נהר.	☐	☒	גבול פוליטי נקבע בהסכם ויכול להיות גם קו ישר.
ד. את אותו שטח אפשר לחלק לאזורים בכמה דרכים שונות.	☒	☐	

4 מיינו את המקומות: יבשת, מדינה או ים.

יבשת	מדינה	ים
אסיה, אפריקה, אירופה	לבנון, ירדן, מצרים	הים התיכון, ים סוף

5 בחרו.

- א. איזו מדינה גובלת בישראל בצפון-מזרח?
 ○ ירדן • **סוריה** ○ מצרים
- ב. ישראל שוכנת על החוף ה- של הים התיכון.
 ○ המערבי ○ הצפוני • **המזרחי**
- ג. בקנה מידה 1:100,000, ס"מ אחד במפה הוא:
 ○ 100 מטר • **1 קילומטר** ○ 10 קילומטרים

6 בעיר דמיונית שרטטו מפה בקנה מידה 1:20,000 (1 ס"מ = 200 מטר). השלימו.

מרחק במפה	מרחק במציאות	מסלול
1 ס"מ	200 מטר	מהבית לגן
3 ס"מ	600 מטר	מהבית לבית הספר
5 ס"מ	1,000 מטר	מבית הספר לספרייה
10 ס"מ	2 ק"מ	מהבית לבריכה

7 תארו את המיקום בעזרת כיווני הרוח.

- לבנון נמצאת **צפונית** לישראל.
- מצרים נמצאת **דרום-מערבית** לישראל.
- הים התיכון נמצא **מערבית** לישראל.
- ירדן נמצאת **מזרחית** לישראל.

8 השלימו לפי הקטע «שלוש מפות לאותה ארץ»: מה היה התבחין של כל קבוצה?

קבוצה	התבחין	האזורים שסימנה
ראשונה	כמות הגשם	גשומים ויבשים
שנייה	צורת הנוף	הר, מישור ובקע
שלישית	צפיפות היישובים	הרבה ערים ומעט יישובים

9 לפי הקטע, מדוע הקווים בשלוש המפות עברו במקומות שונים?

תשובה אפשרית: כי כל קבוצה חילקה לפי תבחין אחר, וכל תבחין יוצר גבולות אחרים בין האזורים.

10 הציעו תבחין רביעי לחלוקת הארץ לאזורים, והסבירו אילו אזורים יתקבלו.

תשובה אפשרית: למשל הטמפרטורה בקיץ: אזורים חמים מאוד (הנגב, בקעת הירדן) ואזורים מתונים יותר (ההרים, החוף).

11 שרטטו מפה של שכונה דמיונית בקנה מידה 1 ס"מ = 100 מטר: בית הספר נמצא 3 ס"מ מצפון לבית, והגן נמצא 2 ס"מ ממזרח לבית. הוסיפו חץ צפון ומקרא.

תשובה אפשרית: חץ צפון; הבית; בית הספר 3 ס"מ מעליו (300 מטר); הגן 2 ס"מ מימינו (200 מטר); מקרא עם סמלים לבית, לבית הספר ולגן.

12 הסבירו מדוע לאורך ההיסטוריה עברו בארץ דרכי מסחר רבות.

תשובה אפשרית: כי הארץ נמצאת קרוב למפגש של אסיה, אפריקה ואירופה, בין מצרים לארצות שבצפון ובמזרח, ולכן הדרכים ביניהן עברו בה.

13 אתגר: עומר מדד במפה 7 ס"מ בין שתי ערים, ואמר: «זה 7 ק"מ». מה עוד צריך לדעת כדי לבדוק אם צדק? הסבירו.

תשובה אפשרית: צריך לדעת את קנה המידה של המפה. רק אם קנה המידה הוא 1:100,000 (1 ס"מ = 1 ק"מ) המרחק הוא 7 ק"מ.

פרק 2: אזורי הארץ הראשיים: הגליל, העמקים, מישור החוף, השפלה, הרי יהודה ושומרון, בקעת הירדן והנגב

1 השלימו.

א. הר מירון הוא ההר הגבוה בגליל.

ב. העיר העתיקה יריחו שוכנת באזור **בקעת הירדן**.

ג. מכתש רמון נמצא ב**נגב**.

ד. רמת הגולן נמצאת ממזרח ל**כנרת**.

2 התאימו בין המקום לאזור שבו הוא נמצא.

טור א

1. עמק החולה

2. בית שמש

3. חברון

4. נתניה

5. הערבה

6. באר שבע

טור ב

5 הבקע

3 הרי יהודה

6 הנגב

2 השפלה

4 מישור החוף

1 העמקים

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. כשנוסעים ממערב למזרח, הבקע הוא הרצועה האחרונה.	☒	☐	
ב. ים המלח נמצא כ-430 מטר מעל פני הים.	☐	☒	ים המלח נמצא כ-430 מטר מתחת לפני הים.
ג. במישור החוף יש גבעות כורכר וחולות.	☒	☐	
ד. הגליל הוא האזור המדברי של הארץ.	☐	☒	האזור המדברי הוא הנגב; הגליל הוא אזור הררי בצפון.

4 מיינו את המאפיינים לפי האזור.

הנגב	הגליל
מעט גשם, מכתשים, יישובים מעטים	הרים ירוקים, מעיינות ונחלים, הר מירון

5 בחרו.

- א. איזה מהאזורים הבאים הוא חלק מהשבר הסורי-אפריקני?
 ○ השפלה • **הערבה** ○ הכרמל
- ב. לפי איזה תבחין חולקה הארץ לרצועות מישור, הר ובקע?
 ○ כמות הגשם • **צורת הנוף** ○ מספר התושבים
- ג. איזה אזור תופס יותר ממחצית שטח המדינה?
 • **הנגב** ○ הגליל ○ מישור החוף

6 קראו כל תיאור, וכתבו לידו את שם האזור.

- א. אזור שטוח ונמוך בין הרי הגליל להרי שומרון, ובו שדות רבים. ← **עמק יזרעאל**
- ב. רמה גבוהה ממזרח לכנרת, בנויה מסלעים געשיים. ← **רמת הגולן**
- ג. רצועה חמה ונמוכה מדרום לים המלח ועד אילת. ← **הערבה**
- ד. גבעות נמוכות בין מישור החוף להרים. ← **השפלה**

7 לפי הקטע: היכן גר כל אחד, ומה רמז לכך?

שם	האזור	רמז מהקטע
אורי	העמקים	שדות שטוחים עד ההרים
סאמר	הגליל	בית על מדרון, עלייה תלולה
מיכל	מישור החוף	הים קרוב, אוויר לח
דניאל	הנגב	כמעט לא יורד גשם

8 לפי הקטע, מדוע לדעתכם רואים בנגב הרבה כוכבים בלילה? כתבו סיבה אחת לפחות.

תשובה אפשרית: כי השמיים בהירים ויש מעט עננים, ובנגב יש מעט יישובים ולכן מעט אורות שמסתירים את הכוכבים.

9 שרטטו מפה פשוטה של הארץ (צורה מוארכת). סמנו בה את הגליל, מישור החוף, ההר במרכז, בקעת הירדן והנגב, והוסיפו חץ צפון.

תשובה אפשרית: הגליל בצפון; מישור החוף לאורך הצד המערבי; ההר במרכז; בקעת הירדן במזרח; הנגב בדרום; חץ צפון כלפי מעלה.

10 הסבירו מדוע כביש מירושלים לים המלח יורד בתלילות.

תשובה אפשרית: ירושלים יושבת גבוה בהרי יהודה, וים המלח נמצא בבקע, נמוך מאוד מתחת לפני הים. בדרך קצרה יורדים מאות רבות של מטרים.

11 אתגר: מה יכולים להיות היתרונות והחסרונות של מגורים באזור הררי כמו הגליל? כתבו יתרון אחד וחסרון אחד, והסבירו.

תשובה אפשרית: יתרון: נוף ירוק, אוויר צח ומעיינות. חיסרון: קשה לסלול כבישים ולבנות על מדרונות תלולים, והדרך למרכז הארץ ארוכה.

12 כתבו שלושה משפטים שמתארים את הנוף בדרך שאתם מכירים (מהבית לבית הספר או בטיול). ציינו לאיזה אזור הוא שייך.

תשובה אפשרית: תשובה אישית שמתארת נוף ומתאימה אותו לאזור (מישור, גבעות, הרים, עמק או מדבר).

פרק 3: האקלים באזורי הארץ: גשם, טמפרטורה וההבדל בין צפון לדרום

1 השלימו.

- החורף בארץ הוא עונת **הגשמים**.
- באקלים מדברי יורד **מעט** מאוד גשם.
- בצפת ובירושלים קריר יותר כי הן נמצאות ב**גובה** רב.
- ימים חמים ויבשים עם רוח מהמדבר נקראים **שרב**.

2 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. אקלים הוא מה שקורה במזג האוויר ביום אחד.	☐	☒	אקלים הוא מזג האוויר הרגיל במשך שנים רבות.
ב. בנגב יורד פחות גשם מאשר בגליל.	☒	☐	
ג. העננים מגיעים לארץ בחורף בעיקר מהמזרח.	☐	☒	העננים מגיעים בעיקר מהמערב, מהים התיכון.
ד. באזורים נמוכים כמו בקעת הירדן חם מאוד.	☒	☐	

3 מיינו את המקומות לפי סוג האקלים.

אקלים ים-תיכוני	אקלים מדברי
הגליל העליון, השפלה, הכרמל	הערבה, מכתש רמון, אילת

4 בחרו.

- א. מה קורה לעננים כשהם עולים על ההרים?
 ○ הם מתחממים ונעלמים • **הם מתקררים ומורידים גשם** ○ הם יורדים לים
- ב. באיזה מקום יש סיכוי גדול יותר לשלג?
 ○ תל אביב • **הרי הגליל** ○ אילת
- ג. מדבר יהודה יבש כי:
 • **הוא נמצא בצל הגשם, ממזרח להרים** ○ הוא קרוב לים התיכון
 ○ הוא נמצא בצפון

5 בעיר דמיונית בשם «גבעון־חדשה» מדדו את הגשם בכל חודש בחורף אחד. השלימו את העמודה האחרונה (גשום / מעט גשם / יבש).

חודש	גשם (מ"מ)	תיאור
אוקטובר	10	מעט גשם
דצמבר	130	גשום
ינואר	150	גשום
מרץ	40	מעט גשם
יוני	0	יבש

6 ענו לפי הטבלה של «גבעון־חדשה».

- א. החודש הגשום ביותר: **ינואר**.
- ב. בחודש **יוני** לא ירד גשם בכלל.
- ג. בדצמבר ירדו **90** מ"מ יותר מאשר במרץ.

7 לפי הקטע, מדוע העביר סבא את הכרם לגבעה בגליל? כתבו שתי סיבות מהקטע.

תשובה אפשרית: בגליל הלילות קרירים יותר והענבים מבשילים לאט; יורד שם יותר גשם בחורף והאדמה שומרת מים.

8 הסבירו בעזרת מה שלמדתם על אקלים את התשובה של סבא על הנגב.

תשובה אפשרית: בנגב שורר אקלים מדברי ויורד בו מעט מאוד גשם, ולכן בלי השקיה רבה הגפנים לא יקבלו מספיק מים.

9 שרטטו מפה פשוטה של הארץ וסמנו בה בחצים את שני הכיוונים שבהם כמות הגשם פוחתת. הוסיפו מקרא.

תשובה אפשרית: חץ מצפון לדרום וחץ ממערב למזרח, שליד כל אחד כתוב «פחות גשם»; מקרא שמסביר את החצים.

10 השוו בין האקלים בתל אביב לאקלים בירושלים: דבר אחד דומה ודבר אחד שונה, עם הסבר.

תשובה אפשרית: דומה: בשתיהן אקלים ים-תיכוני - קיץ יבש וחורף גשום. שונה: בירושלים קריר יותר, ולעיתים יורד בה שלג, כי היא גבוהה בהרים; בתל אביב לח יותר כי היא ליד הים.

11 אתגר: הסבירו מדוע ביריחו, הקרובה לירושלים, יורד הרבה פחות גשם מאשר בירושלים. השתמשו במושג «צל גשם».

תשובה אפשרית: העננים מגיעים ממערב ומורידים את הגשם כשהם עולים על הרי יהודה. ביריחו נמצאת ממזרח להרים ונמוכה מאוד, בצל הגשם, ולכן מגיעים אליה עננים שכבר איבדו את רוב הגשם.

12 כתבו תחזית מזג אוויר קצרה (3 משפטים) ליום חורף בארץ: בצפון, בירושלים ובאילת.

תשובה אפשרית: למשל: בצפון גשם ורוח, ובהרים הגבוהים אולי שלג; בירושלים קר וגשום; באילת נאה ושמש.

פרק 4: המים באזורי ישראל: מקורות, חלוקה ומשק המים

1 השלימו.

- המוביל הארצי נחנך בשנת **1964**.
- מי ביוב שעברו טיהור נקראים **קולחין**.
- שנה שבה יורד מעט גשם נקראת שנה **שחונה**.
- נהר הירדן זורם מהכנרת דרומה אל ים **המלח**.

2 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. מי התהום נמצאים מתחת לפני הקרקע.	☒	☐	
ב. הכנרת היא אגם של מים מלוחים.	☐	☒	הכנרת היא אגם של מים מתוקים.
ג. מתקני התפלה נבנים ליד הים.	☒	☐	
ד. בהשקיה בטפטוף משתמשים ביותר מים מאשר בהשקיה רגילה.	☐	☒	בהשקיה בטפטוף משתמשים בפחות מים, כי המים מגיעים ישר לשורשים.

3 התאימו בין הפעולה לסיבה.

טור א

טור ב

1. משקים בטפטוף

5 כדי להעביר מים מהצפון לדרום

2. מטהרים מי ביוב

2 כדי להשתמש בהם שוב להשקיה

3. מתפילים מי ים

4 כדי שהמים לא ימליחו

4. לא שואבים יותר מדי מי תהום

3 כי אין מספיק מי גשמים

5. בנו את המוביל הארצי

1 כדי שפחות מים יתאדו

4 מיינו את הפעולות: חיסכון במים בבית או בחקלאות.

בבית	בחקלאות
מקלחת קצרה, סגירת ברז בזמן צחצוח, מדיח כלים מלא	השקיה בטפטוף, השקיה במים מטוהרים, השקיה בשעות הלילה

5 בחרו.

א. מאיפה מגיעים העננים שמביאים את הגשם הממלא את הכנרת?

• מהים התיכון ○ מהמדבר ○ מים סוף

ב. מה עלול לקרות למי התהום ליד החוף אם שואבים מהם יותר מדי?

○ הם יתחממו • מי ים יחדרו אליהם והם ימליחו ○ הם יהפכו לקרח

6 בעיר דמיונית בשם «נחלים» בדקו כמה מים כל משפחה חסכה בחודש אחרי מבצע חיסכון. השלימו.

משפחה	לפני המבצע (קוב)	אחרי המבצע (קוב)	כמה חסכה?
כהן	20	15	5
חוסיין	18	12	6
לוי	25	20	5
אבו־ריא	22	16	6

7 השלימו לפי הקטע «הכנרת - הבריכה הגדולה של המדינה».

- גובה המים בכנרת נקרא **המפלס**.
- בשנים **שחונות** המפלס ירד מאוד.
- הגבול שמתחתיו מגבילים את השאיבה נקרא «הקו **האדום**».

8 לפי הקטע, מדוע היום שואבים מהכנרת פחות מבעבר? מה היתרון לכנרת?

תשובה אפשרית: כי חלק גדול ממי השתייה מגיע מההתפלה. כך הכנרת שומרת טוב יותר על מימיה, והמפלס שלה לא יורד כל כך.

9 ציירו טבלה או תרשים זרימה: ממקור המים ועד הברז בבית שלכם (לפחות ארבעה שלבים בחצים).

תשובה אפשרית: למשל: גשם → מי תהום או כנרת או ים (התפלה) → צינורות ומשאבות → מאגר ליד העיר → הברז בבית.

10 הסבירו מדוע ירידת מפלס ים המלח קשורה לשימוש במי הירדן.

תשובה אפשרית: הירדן זורם אל ים המלח, אבל משתמשים ברוב המים שלו (לשתייה ולחקלאות) לפני שהם מגיעים לים. לכן מגיעים לים המלח מעט מים, והוא מתייבש בהדרגה.

11 השוו בין שני מקורות מים: הכנרת ומתקן התפלה. כתבו יתרון אחד וחסרון אחד לכל אחד.

תשובה אפשרית: הכנרת: יתרון – מים טבעיים שלא צריך לייצר; חיסרון – תלויה בגשם, ובשנים שחונות המפלס יורד. התפלה: יתרון – לא תלויה בגשם; חיסרון – צורכת הרבה אנרגיה ועולה בסף.

12 אתגר: אתם חברי מועצת התלמידים. כתבו הודעה קצרה (3-4 משפטים) לתלמידי בית הספר שמשכנעת אותם לחסוך במים, עם נימוק אחד מהפרק.

תשובה אפשרית: הודעה שמסבירה שבישראל יש מעט מים ושנים שחונות, ומציעה פעולות חיסכון מעשיות (סגירת ברזים, דיווח על נזילות).

פרק 5: אוכלוסייה, יישובים וענפי כלכלה באזורי הארץ**1 השלימו.**

- א. אזור שגרים בו הרבה אנשים בשטח קטן הוא אזור **צפוף**.
- ב. כפר כמא וריחאניה הם כפרים **צ'רקסיים** בגליל.
- ג. תחום עבודה נקרא ענף **כלכלה**.
- ד. ענף שבו עובדים במסחר, בחינוך ובבריאות: **שירותים**.

2 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. במושב לכל משפחה יש משק משלה.	☒	☐	
ב. בנגב גרים יותר אנשים מאשר במישור החוף.	☐	☒	במישור החוף גרים הרבה יותר אנשים; הנגב דליל.
ג. דלית אל-כרמל היא יישוב דרוזי.	☒	☐	
ד. תיירות היא חלק מענף החקלאות.	☐	☒	תיירות היא חלק מענף השירותים.

3 התאימו בין היישוב לאזור שבו הוא נמצא.

טור א	טור ב
1. רהט	4 קצה הערבה, ליד מפרץ אילת
2. דלית אל-כרמל	5 השפלה
3. נצרת	2 הכרמל
4. אילת	1 הנגב
5. בית שמש	3 הגליל

4 מיינו את היישובים: עירוני או כפרי?

יישוב עירוני	יישוב כפרי
באר שבע, חיפה, נצרת	קיבוץ בעמק, מושב בשפלה, כפר בגליל

5 בחרו.

- א. מה הופך אזור לצפוף?
 • **שגרים בו הרבה אנשים בשטח קטן** ○ שיש בו הרבה הרים
 ○ שיורד בו הרבה גשם
- ב. איזה ענף חשוב במיוחד באילת?
 • **תיירות** ○ גידול כותנה ○ כרייה
- ג. איפה מרוכזים רוב מפעלי ההייטק?
 ○ בערבה • **במרכז הארץ** ○ ברמת הגולן

6 ביישוב דמיוני בשם «עין טל» חילקו את העובדים לפי ענפים. השלימו (סך הכול 100 עובדים).

מספר עובדים	ענף
30	חקלאות
25	תעשייה
45	שירותים
100	סך הכול

7 ענו לפי הטבלה של «עין טל».

- א. הענף שבו עובדים הכי הרבה אנשים: **שירותים**.
- ב. בחקלאות עובדים **5** אנשים יותר מאשר בתעשייה.
- ג. מתוך 100 העובדים, **70** אינם עובדים בחקלאות.

8 לפי הקטע: השוו בין שתי הערים.

נושא	העיר של תמר	העיר של עומר
סוג הבנייה	בניינים גבוהים וצמודים	בתים נמוכים, רחובות רחבים
יתרון	הכול קרוב	הרבה מקום, שקט
חסרון	חניה קשה ורעש	צריך לנסוע לבאר שבע לשירותים גדולים

9 לפי הקטע, מדוע התחילו משפחות צעירות להגיע לעיר של עומר? הסבירו.

תשובה אפשרית: כי נפתח ליד העיר אזור תעשייה חדש, ויש בה מקומות עבודה.

10 ציירו סמלים למקרא של מפת יישובים: עיר, קיבוץ או מושב, אזור תעשייה, אתר תיירות. ליד כל סמל כתבו את משמעותו.

תשובה אפשרית: ארבעה סמלים פשוטים וברורים (למשל ריבוע גדול לעיר, עיגול קטן ליישוב כפרי, מפעל לתעשייה, כוכב לתיירות), וליד כל אחד הסבר.

11 הסבירו מדוע מפעלים רבים נבנו ליד נמלים, כמו במפרץ חיפה.

תשובה אפשרית: ליד הנמל קל להביא חומרי גלם באוניות ולשלוח את המוצרים לחו"ל, וכך חוסכים בהובלה.

12 אתגר: מה היתרונות של יישוב שבו גרים יחד בני קבוצות שונות (למשל יהודים וערבים)? כתבו שני יתרונות.

תשובה אפשרית: אפשר להכיר תרבויות ומנהגים שונים, ללמוד שפה נוספת, לעבוד יחד ולחזק את הקשרים בין התושבים.

13 השוו בין עיר לקיבוץ: דבר אחד דומה ושני דברים שונים.

תשובה אפשרית: דומה: בשניהם גרים אנשים ויש בהם שירותים (גן ילדים, מרפאה).
שונה: העיר גדולה וצפופה והקיבוץ קטן; הקיבוץ יישוב שיתופי ורבים בו עובדים
בחקלאות או במפעל של הקיבוץ.

פרק 6: האזור שלי: מאפיינים פיזיים, אנושיים, כלכליים וסביבתיים

1 השלימו את שלבי חקר האזור.

- א. בשלב הראשון קובעים את **המיקום** ואת הגבולות של האזור.
ב. נוף, סלע, מים ואקלים הם מאפיינים **פיזיים**.
ג. מי גר באזור ובאילו יישובים – אלה מאפיינים **אנושיים**.
ד. בשלב האחרון מחברים את כל המאפיינים – **מידוג**.

2 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. מאפיין כלכלי עוסק בעבודה ובפרנסה של התושבים.	☒	☐	
ב. תל עתיק הוא מאפיין פיזי של אזור.	☐	☒	תל עתיק הוא מאפיין היסטורי.
ג. זיהום נחל הוא היבט סביבתי.	☒	☐	
ד. כמות הגשם היא מאפיין אנושי.	☐	☒	כמות הגשם היא מאפיין פיזי (אקלימי).

3 מיינו את המאפיינים של אזור דמיוני בשם «עמק הנחלים».

פיזי	אנושי ותרבותי	סביבתי
נחל זורם כל השנה, אדמה כהה ופורייה	שלושה מושבים וכפר, פסטיבל קציר שנתי	פסולת על גדות הנחל, מחצבה שפוגעת בנוף

4 התאימו בין המאפיין בשפלה להסבר שלו (מיזוג).

טור א

1. הסלע רך

2. יורד מספיק גשם

3. השפלה קרובה למרכז הארץ

4. בונים שכונות חדשות

טור ב

2 מגדלים חיטה בחורף

1 היה קל לחצוב מערות

4 השטחים הפתוחים מצטמצמים

3 אנשים רבים עוברים לגור בה

5 בחרו.

א. איזו מילה מתאימה למשפט מיזוג?

• ולכן ○ אבל לא ○ פעם

ב. איזה מאפיין הוא היסטורי?

• מערה שנחצבה לפני מאות שנים ○ כמות הגשם השנה ○ מספר התושבים היום

6 השלימו את הטבלה על האזור שבו אתם גרים (תשובה אישית בעמודה השלישית).

מאפיין	שאלה	האזור שלי
מיקום	איפה האזור ומה גבולותיו?	תשובה אישית
פיזי	איך הנוף והאקלים?	תשובה אישית
אנושי	אילו יישובים וקהילות יש בו?	תשובה אישית
כלכלה	במה עובדים בו?	תשובה אישית
סביבה	איזו בעיה סביבתית יש בו?	תשובה אישית

7 לפי הקטע: מיינו את המידע לפי סוגי המאפיינים.

סוג המאפיין	המידע מהקטע
פיזי	עמק שטוח, גבעות עם חורש, נחל, הרבה גשם
היסטורי	מתיישבים לפני כמאה שנה, ייבוש ביצות
כלכלי	חקלאות, מפעל שימורים, צימרים
סביבתי	פסולת בגדות הנחל, הדגים מתמעטים

8 כתבו משפט מיזוג על «עמק הנחלים» שמחבר בין מאפיין פיזי למאפיין כלכלי.

תשובה אפשרית: בעמק יש נחל שזורם כל השנה וגשם רב, ולכן התפתחו בו מטעים וחקלאות.

9 לפי הקטע, מה עשו התלמידים כדי לשמור על הנחל? הציעו עוד פעולה אחת.

תשובה אפשרית: הם יזמו יום ניקיון והציבו שלטים. אפשר גם להציב פחי אשפה ליד הנחל או לבקש מהמועצה פקח.

10 ציירו את «עמק הנחלים» לפי התיאור: עמק, גבעות משני הצדדים, הנחל, שלושה מושבים וכפר. הוסיפו מקרא.

תשובה אפשרית: עמק במרכז, גבעות בשני הצדדים, קו כחול לנחל, ארבעה סמלי יישובים ומקרא.

11 ראינו בבית בן משפחה: מה השתנה באזור שלכם מאז שהיה ילד? כתבו שני שינויים.

תשובה אפשרית: תשובה אישית: למשל שכונות חדשות, כביש או רכבת, פחות שדות.

12 אתגר: בחרו בעיה סביבתית אחת באזור שלכם. כתבו מה הבעיה, מה גורם לה, ומה אפשר לעשות.

תשובה אפשרית: תשובה אישית שמתארת בעיה (למשל זיהום, בנייה על שטחים פתוחים, פקקים), את הגורם לה ופתרון מעשי.

פרק 7: ירושלים בירת ישראל: מיקום, נוף, אוכלוסייה ומרכז לאומי ורוחני

1 השלימו.

- א. העיר הגדולה בישראל במספר התושבים היא **ירושלים**.
- ב. החומה סביב העיר העתיקה נבנתה בתקופה ה**עות'מאנית**.
- ג. המקום הקדוש לאסלאם בירושלים: מסגד **אל-אקצא**.
- ד. הרכבת ה**קלה** מחברת בין שכונות רבות בעיר.

2 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. הכנסת נמצאת בירושלים.	☒	☐	
ב. ממערב לירושלים נמצא מדבר יהודה.	☐	☒	מדבר יהודה נמצא ממזרח לירושלים.
ג. בירושלים יורד לעיתים שלג בחורף.	☒	☐	
ד. בירושלים גרה קהילה אחת בלבד.	☐	☒	בירושלים גרות קהילות רבות: יהודים חילונים, דתיים וחרדים, וערבים מוסלמים ונוצרים.

3 התאימו בין ה«כובע» של ירושלים לדוגמה.

טור א

טור ב

1. עיר בהרים

4 מוזיאון ישראל והאוניברסיטה העברית

2. עיר קדושה

3 הכנסת ומשרדי הממשלה

3. עיר בירה

1 שוכנת בהרי יהודה, על קו פרשת המים

4. עיר של תרבות ומדע

2 הכותל, כנסיית הקבר ומסגד אל-אקצא

4 מיינו את המשפטים: מאפיין פיזי או מאפיין אנושי של ירושלים?

פיזי	אנושי
שוכנת בהרים, חורף קר וגשום, ממזרח לה מדבר	גרות בה קהילות רבות, בתים מאבן בהירה, רכבת קלה

5 בחרו.

- א. מדוע בירושלים קר יותר מאשר בתל אביב?
- **כי היא גבוהה בהרים** ○ כי היא ליד הים ○ כי היא בנגב
- ב. לפי התנ"ך, מי עשה את ירושלים לבירתו?
- **דוד המלך** ○ יהושע ○ אברהם
- ג. כמה רבעים יש בעיר העתיקה?
- שלושה • **ארבעה** ○ חמישה

6 כיתה ו' מתכננת יום סיור בירושלים. השלימו את המטרה של כל תחנה.

תחנה	מה נלמד שם?
הכנסת	איך פועל בית הנבחרים של המדינה
יד ושם	על השואה ועל הנצחת הנספים
מצפה מעל מדבר יהודה	על צל הגשם והמעבר מהר למדבר
העיר העתיקה	על הרבעים, החומה והמקומות הקדושים

7 השלימו לפי הקטע «עיר של אבן».

- א. את חזיתות הבתים בונים באבן **ירושלמית**.
- ב. כשהשמש נמוכה, האבן מקבלת גוון **זהוב**.
- ג. בנייה באבן **יקרה** יותר מבנייה רגילה.

8 לפי הקטע, מה היתרון ומה החיסרון של החוק לבנות באבן?

תשובה אפשרית: יתרון: נשמר המראה המיוחד והאחיד של העיר, והשכונות החדשות מתאימות לעיר העתיקה. חיסרון: הבנייה יקרה יותר, והדירות יקרות.

9 ציירו את קו הרקיע של ירושלים כפי שאתם מדמיינים אותו: חומה, מגדל, כיפה ובניינים מאבן. הוסיפו כותרת.

תשובה אפשרית: ציור אישי שכולל חומה, מבנים עם כיפות ומגדלים ובניינים חדשים, עם כותרת.

10 הסבירו מדוע תיירים רבים מכל העולם מגיעים לירושלים. כתבו שתי סיבות.

תשובה אפשרית: העיר קדושה לשלוש דתות, ויש בה מקומות קדושים; יש בה עיר עתיקה עם היסטוריה של אלפי שנים, ומוזיאונים כמו מוזיאון ישראל ויד ושם.

11 אתגר: מה דעתכם - האם כדאי לשמור על חוק האבן הירושלמית? כתבו את עמדתכם ושני נימוקים.

תשובה אפשרית: עמדה ברורה עם שני נימוקים, למשל: כן - כדי לשמור על המראה המיוחד ועל הקשר לעיר העתיקה, וכי זה מושך תיירים; או לא - כדי להוזיל דירות לזוגות צעירים.

12 כתבו גלויה קצרה (3-4 משפטים) לחבר מחו"ל שמזמינה אותו לבקר בירושלים, וציינו שני מקומות שכדאי לראות.

תשובה אפשרית: גלויה עם פנייה, הזמנה ושני מקומות נכונים (למשל העיר העתיקה, הכותל, מוזיאון ישראל) והסבר קצר.

חזרה - מה למדנו?

1 השלימו.

- א. ישראל גובלת במזרח בירדן.
- ב. האזור המדברי בדרום הארץ: הנגב.
- ג. העננים מגיעים לארץ מהים התיכון.
- ד. מי ים שהוצא מהם המלח - מי התפלה.

2 התאימו בין המושג להסבר.

טור א

1. תבחין

2. צל גשם

3. המוביל הארצי

4. אוכלוסייה צפופה

5. קו פרשת המים

טור ב

2 אזור ממזרח להרים שבמעט אין בו גשם

1 המאפיין שלפיו מחלקים לאזורים

5 הקו שמפריד בין מים שזורמים לכיוונים שונים

4 הרבה אנשים בשטח קטן

3 מערכת שהעבירה מים מהכנרת דרומה

3 נכון או לא נכון? תקנו את הלא נכונים.

משפט	נכון	לא נכון	תיקון
א. ים המלח הוא המקום הנמוך ביותר על פני היבשה.	☒	☐	
ב. כמות הגשם גדלה מצפון לדרום.	☐	☒	כמות הגשם קטנה מצפון לדרום.
ג. רוב תושבי ישראל גרים בנגב.	☐	☒	רוב התושבים גרים במישור החוף.
ד. ירושלים קדושה ליהדות, לנצרות ולאסלאם.	☒	☐	

4 מיינו את המקומות לפי האזור.

הגליל	הנגב	הרי יהודה
הר מירון, צפת	מכתש רמון, באר שבע	ירושלים, חברון

5 בחרו שני אזורים בארץ, והשוו ביניהם לפי שני תבחינים (למשל נוף, אקלים, אוכלוסייה או כלכלה).

תשובה אפשרית: למשל: הגליל - הררי וגשום, יישובים כפריים רבים; הנגב - מדברי ויבש, אוכלוסייה דלילה, חקלאות בעזרת השקיה ותעשייה.